

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle. VALLI ry:ssä edistämme vanhojen ihmisten oikeuksia, osallisuutta ja hyvinvointia valtakunnallisesti. Tuemme toiminnassamme ikääntyneiden teknologiavalmiuksia, osallistumista ja moninaisuutta. Edistämme ja kehitämme kansalaistoimintaa sekä kannustamme sukupolvien väliseen yhteistyöhön. Tuomme yhdessä jäsenyhteisöjemme kanssa kuuluviin vanhustyön ja vanhojen ihmisten äänen. Luomme ja ylläpidämme alan verkostoja.

Pidämme tärkeänä, että luonnoksessa on huomioitu ikääntyvien ja vanhojen ihmisten asema maaseutualueilla sekä tunnistettu useita VALLI ry:n toiminnan kannalta keskeisiä teemoja, kuten yhteisöllisyys, vapaaehtoistoiminta, digisyrjäytyminen ja palvelujen saavutettavuus. Esitämme, että jatkotyössä vahvistetaan konkreettisia toimenpiteitä, joilla ikäystävällinen maaseutu toteutuu käytännössä.

1. Ikääntyneiden haavoittuva asema

"Maaseutualueiden iäkkäät, matalan tulotason omaavat ja yksin omakotitalossa asuvat ovat tutkitusti haavoittuvammassa asemassa esimerkiksi liikenneköyhyyden ja energiaköyhyyden ilmiöiden osalta. Liikenne- ja energiaköyhyys sekä digisyrjäytyminen vaikuttavat suoraan siihen pääseekö ihminen tarvittavien palveluiden piiriin tai hoitamaan asiointia, ja onko hänellä mahdollisuuksia ylläpitää toimintakykyään ja sosiaalisia suhteita." (s. 26)

VALLI ry pitää tärkeänä, että nämä haavoittuvuudet tunnistetaan ja että selonteossa esitetään konkreettisia toimia niiden lieventämiseksi. Erityisesti ikäihmisten liikkumisen ja digitaalisen saavutettavuuden tukeminen on keskeistä.

2. Vapaaehtoistoiminta

"Huomioitavaa on, että oletusarvo monen palvelun toimivuudelle on maaseutualueiden vapaaehtoistoiminnalle korkeampi kuin kaupunkialueilla, johtuen esimerkiksi viranomaisten pidemmistä toimintavasteajoista ja infrastruktuurin heikkouksista (esim. sähkökatkokset).

Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan pohjalta hoidetaan ikäihmisten kotona asumista tukevia palveluja sekä saattamista esimerkiksi terveyspalveluihin, luontoreittien rakentamista ja ylläpitämistä, liikuntapaikkojen rakentamista ja ylläpitämistä sekä muun harrastustoiminnan toteuttamista." (s. 33)

Vapaaehtoistoiminnan merkitys ikäihmisten hyvinvoinnin tukemisessa on keskeinen. Toivomme, että selonteossa esitetään keinoja vapaaehtoistoiminnan rakenteelliseen tukemiseen ja pitkäjänteiseen rahoitukseen.

3. Osallisuus ja palveluverkkoratkaisut

"Maaseutualueiden asukkaiden, yhteisöjen ja yritysten osallisuuden varmistaminen on keskeistä, kun valmistellaan muutoksia peruspalveluverkossa, ja arvioidaan sekä seurataan muutosten vaikutuksia. Paikkatietoon ja paikalliseen tietoon perustuvalla tietopohjalla voidaan välttää kielteisten yhteiskunnallisten maaseutu- ja saaristovaikutusten tahaton aiheuttaminen, joista on useita esimerkkejä. Maantieteellinen haavoittuvuus koskee erityisesti harvaan asutuilla alueilla ja maaseutumaisilla saaristoalueilla vakituisesti asuvia lapsia, nuoria, lapsiperheitä sekä ikäihmisiä." (s. 59)

VALLI ry pitää tärkeänä, että ikääntyvien ja vanhojen ihmisten näkökulma otetaan huomioon palveluverkkoratkaisusta päätettäessä. Ikääntyvien ja vanhojen ihmisten tulee olla mukana ja voida osallistua suunnitteluun ja päätöksentekoon paikallisesti. Liikkuvat palvelut, kuten sosiaali- ja terveyspalvelut, ovat tärkeitä haja-asutusalueilla.

4. Kylätoiminta ja yhteisöllisyys

"Kylätoiminnassa koordinoitaan ja kehitetään suunnitelmallisesti paikallisten yhteisöjen varautumista ja resilienssiä muun muassa kehittämällä osaamista, ylläpitämällä ja parantamalla yhteisöllisiä tiloja sekä edistämällä yhteisiä toimintamalleja, kuten kyläturvallisuutta ja kylävaraa. Näihin palveluihin voivat osallistua, ja niistä hyötyvät myös maaseudun osa-aikaiset asukkaat." (s. 33)

VALLI ry näkee kylätoiminnan tärkeänä keinona vahvistaa ikäihmisten osallisuutta ja turvallisuutta.

5. Digisyrjäytyminen

"Vahvistettu dialogisuus julkisen hallinnon, yksityisen sektorin ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä tunnistaen myös neljännen sektorin rooli, muodostaa mahdollisuuden. Pitkään käytössä olevat sopimuksellisuuden ja kumppanuuden sekä uusien dialogisuutta edistävien menetelmien hyödyntäminen (esimerkiksi erätauko-keskustelumenetelmä) sektoreiden välisessä vuorovaikutuksessa on omiaan lisäämään ymmärrystä ja maaseututiedon yhteiskäsittelyä (maaseutuvaikutusten arviointia). Jotta maaseutualueilla asuvat ihmiset, myös ikäihmiset ja vapaa-ajan asukkaat, pääsevät osaksi digitaalista yhteiskuntaa alueellisesti yhdenvertaisesti, on luotava kansallinen yhteinen tahtotila yhteiskuntamme digitaalisen perusinfrastruktuurin kuntoon saattamisesta. " (s. 45)

VALLI ry tukee tätä tavoitetta ja korostaa, että digituen tarjoaminen ja vaihtoehtoisten asiointikanavien säilyttäminen ovat välttämättömiä ikääntyvien ja vanhojen ihmisten yhdenvertaisuuden turvaamiseksi. Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry korostaa, että kolmannen ja neljännen sektorin toimijoiden rooli tulee tunnistaa ja resursoida asianmukaisesti.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry kiittää maa- ja metsätalousministeriötä hyvästä valmistelusta, jonka yhteydessä myös kansalaisjärjestöjä on kuultu laajasti.-alaisesti.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

-

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

-

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

-

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuositukset

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuositukset (24 kpl) olennaiset?

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

-

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuositusten numerot 1-24)

-

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohtaisesti:

-

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

-

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

7. Muut täydennystarpeet

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

-

Dufva Virpi
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry